

**Centrum pro výzkum veřejného mínění
Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.**
Jilská 1, Praha 1
Tel./fax: 286 840 129
E-mail: paulina.tabery@soc.cas.cz

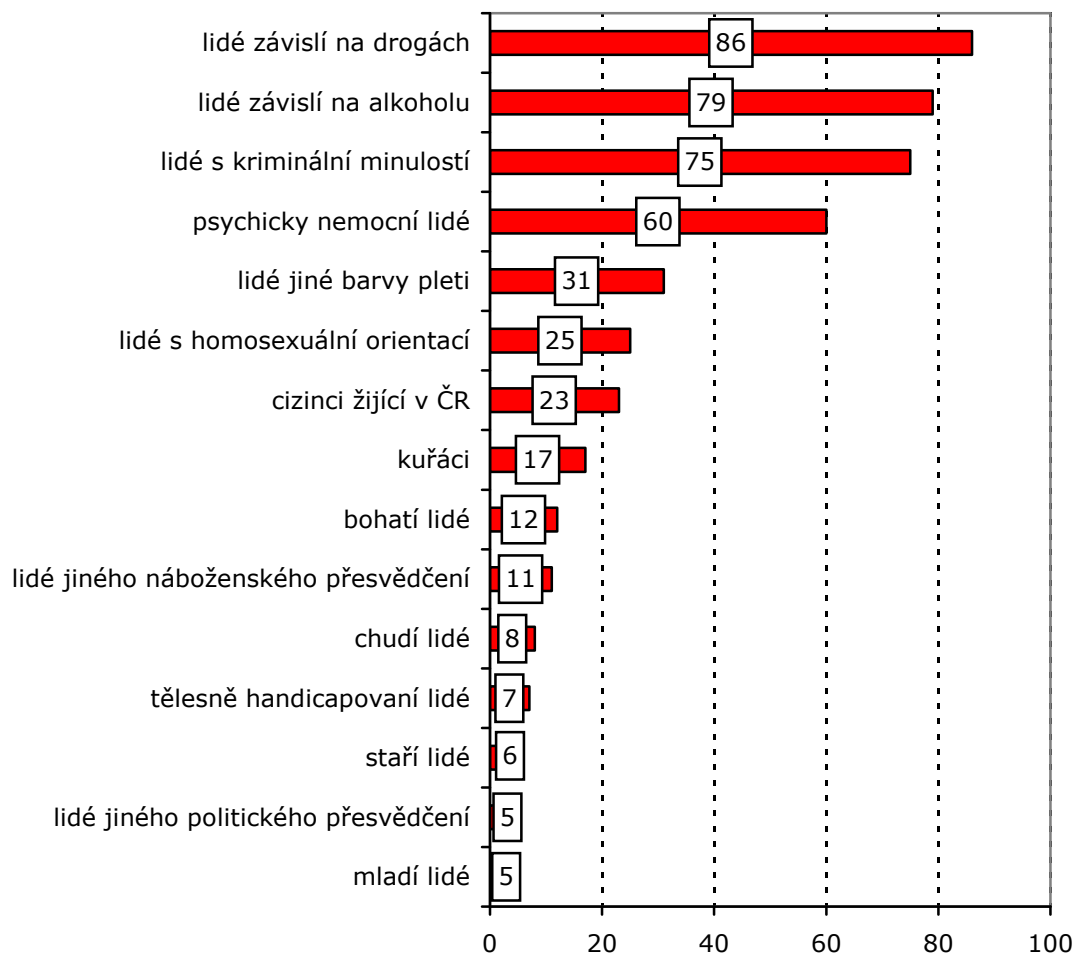
Tolerance ke skupinám obyvatel

Technické parametry

Výzkum:	<i>Naše společnost 2010, v10-03</i>
Realizátor:	<i>Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.</i>
Projekt:	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i.</i>
Termín terénního šetření:	<i>1. 3. – 8. 3. 2010</i>
Výběr respondentů:	<i>Kvótní výběr</i>
Kvóty:	<i>Region (Oblasti NUTS 2), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
Zdroj dat pro kvótní výběr:	<i>Český statistický úřad</i>
Reprezentativita:	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
Počet dotázaných:	<i>1079</i>
Metoda sběru dat:	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem</i>
Výzkumný nástroj:	<i>Standardizovaný dotazník</i>
Otázky:	<i>OV.19, OV.20</i>
Zveřejněno dne:	<i>4. června 2010</i>
Zpracovala:	<i>Paulína Tabery</i>

V březnu 2010 zkoumalo Centrum pro výzkum veřejného mínění SOÚ AV ČR, v.v.i., toleranci k vybraným skupinám občanů. V prvním případě byla sociální distance zjišťována pomocí otázky, u které měli respondenti vybrat ty skupiny, které by nechtěly mít za sousedy. V druhém případě měli dotázaní vyjádřit své mínění o tom, nakolik jsou vůči daným skupinám tolerantní obyvatelé České republiky obecně.

Největší distanci pociťují lidé vůči drogově závislým (86 % občanů by je nechtělo za sousedy), lidem závislým na alkoholu (79 %) a lidem s kriminální minulostí (75 %). Ve srovnání s těmito skupinami menší, ale stále značný odstup je vidět i vůči lidem s psychickými nemocemi (60 %). U ostatních skupin obyvatel byl zaznamenán podstatně méně odmítavý postoj. Zhruba třetina lidí by ve svém sousedství nechtěla lidi jiné barvy pleti, přibližně čtvrtina lidí s homosexuální orientací nebo cizince. Odstup jisté části populace je viditelný i v případě kuřáků (17 %). Ostatní skupiny jsou společností ve velké míře tolerovány (viz graf 1).

Graf 1. Koho byste nechtěl mít za sousedy?¹

Ve srovnání s minulým rokem došlo k výraznějším změnám v případě psychicky nemocných lidí, kde došlo k jistému posílení odstupů, nicméně pokud vezmeme v úvahu i šetření z předešlých let (2007 a 2008), nejde o významné vybočení z časové řady a nelze tedy usuzovat na zvětšení distance vůči této skupině. Další nárůst odpovědí, že by je lidé nechtěli za sousedy, byl zaznamenán i u lidí jiné barvy pleti. V tomto případě již ve srovnání s předešlými měřeními lze konstatovat, že došlo k jistému posílení odstupů od této skupiny (viz tabulka 1).

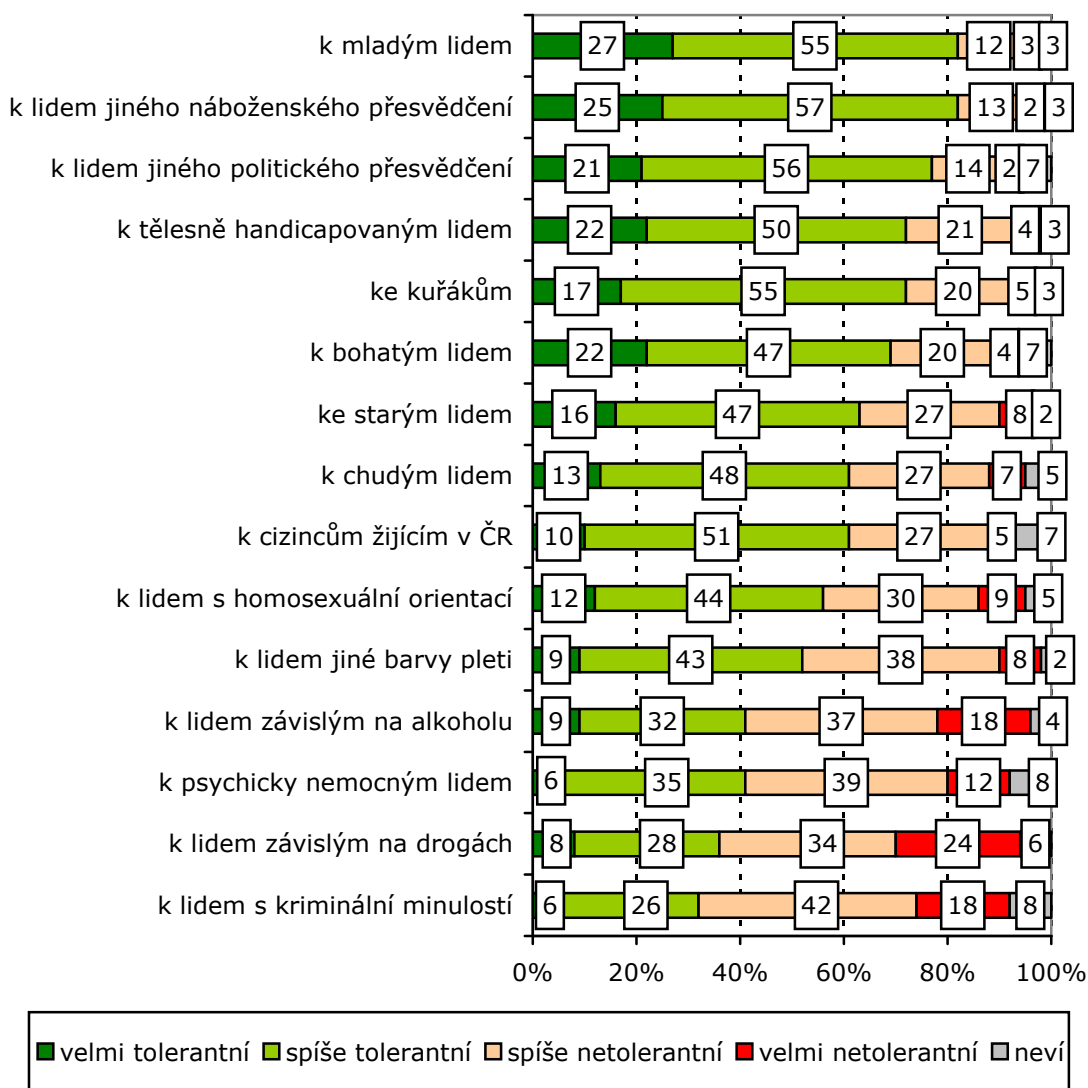
¹ Znění otázky: „Následující otázka se bude týkat lidského soužití. V seznamu, který máte před sebou, jsou vypsány různé skupiny lidí. Můžete prosím vybrat všechny ty, které byste nechtěl mít za sousedy? a) Lidé jiného náboženského přesvědčení, b) lidé jiné barvy pleti, c) tělesně handicapovaní lidé, d) lidé závislí na drogách, e) chudí lidé, f) mladí lidé, g) lidé jiného politického přesvědčení, h) lidé s homosexuální orientací, i) staří lidé, j) lidé s kriminální minulostí, k) psychicky nemocní lidé, l) lidé závislí na alkoholu, m) bohatí lidé, n) kuřáci, o) cizinci žijící v ČR.“

Tabulka 1. Koho byste nechtěl mít za sousedy? – časové srovnání (v %)

	III/2003	III/2005	III/2007	III/2008	III/2009	III/2010
Lidé závislí na drogách	85	87	87	89	85	86
Lidé závislí na alkoholu	-	-	81	83	78	79
Lidé s kriminální minulostí	78	77	77	78	79	75
Psychicky nemocní lidé	-	-	51	59	53	60
Lidé jiné barvy pleti	24	22	24	26	25	31
Lidé s homosexuální orientací	42	34	29	29	27	25
Cizinci žijící v ČR	31	21	-	-	22	23
Kuřáci	-	-	19	21	16	17
Bohatí lidé	16	16	10	12	12	12
Lidé jiného náboženského přesvědčení	8	7	6	8	6	11
Chudí lidé	7	8	6	7	6	8
Tělesně handicapovaní lidé	-	-	4	5	6	7
Staří lidé	6	3	3	4	4	6
Lidé jiného politického přesvědčení	6	4	4	4	3	5
Mladí lidé	8	9	4	4	3	5

Rozdíly v posuzování jednotlivých skupin se objevují z hlediska věku, vzdělání a životní úrovně. Co se týče věku, lze je pozorovat v postoji k homosexuálům a kuřákům. Větší distance od homosexuálů je patrná u starších lidí. Zatímco v mladších věkových kategoriích (do 45 let) je to zhruba pětina, která by je nechtěla za sousedy, u starších se podíl zvyšuje (nad 60 let věku je to přibližně třetina, která je v sousedství odmítá). Podobně i v případě kuřáků lze s rostoucím věkem pozorovat posilování odstupů (u lidí do 30 let je to zhruba desetina, která je odmítá jako sousedy, u lidí starších 60 let je tento podíl čtvrtinový). U vzdělání nalezneme rozdíly v percepci dvou skupin: homosexuálně orientovaných lidí a lidí jiné barvy pleti. V obou případech jsou to lidé s vyšším vzděláním (maturitou a vysokou školou), kteří mají vůči těmto skupinám menší odstup. Z hlediska životní úrovně se diference projevují ve vztahu k lidem s jinou barvou pleti, k lidem s homosexuální orientací a k cizincům žijícím v ČR. U všech tří skupin mají lidé s dobrou životní úrovní menší odstup ve srovnání s lidmi deklarujícími ani dobrou, ani špatnou nebo špatnou životní úroveň.

Další otázka se týkala mínění lidí o toleranci české společnosti k výše zmíněným skupinám. V obecné rovině lze říci, že lidé vnímají českou populaci jako značně tolerantní u většiny hodnocených skupin. Skutečně velkou toleranci spatřují vůči mladým lidem, nebo lidem jiného náboženského přesvědčení (shodně 82 % odpovědí *velmi tolerantní + spíše tolerantní*), ale také k lidem jiného politického přesvědčení (77 %), k tělesně handicapovaným, ke kuřákům (shodně 72 %) či bohatým lidem (69 %). Přibližně tři pětiny lidí se domnívají, že česká společnost je tolerantní i ke starým lidem, k chudým lidem a cizincům žijícím v ČR. Naopak nejméně jsou podle respondentů obyvatelé tolerantní k lidem s kriminální minulostí, k lidem závislým na drogách, k lidem závislým na alkoholu a k psychicky nemocným lidem. V těchto případech o toleranci mluví zhruba třetina, respektive dvě pětiny obyvatel, což však lze stále považovat za poměrně vysoké podíly (viz graf 2).

Graf 2. Jsou podle Vás lidé v ČR tolerantní k těmto skupinám obyvatel?²

Časové srovnání mínění o toleranci české společnosti k různým skupinám je zobrazeno v tabulce 2. Ve srovnání s minulým šetřením v březnu 2009 nedošlo k výrazným změnám. V delším časovém horizontu lze obecně konstatovat, že v dnešní době lidé vnímají českou společnost jako tolerantnější než v polovině devadesátých let. U položek, které jsou od této doby měřeny, mínění o toleranci posílilo nebo se nezměnilo. V kratším časovém horizontu lze od roku 2007 u více skupin pozorovat velmi pozvolný pokles v přesvědčení o toleranci vůči nim.

² Znění otázky: „Nyní se budeme podobně bavit o toleranci. Jsou podle Vás lidé v České republice tolerantní, snášenliví anebo netolerantní, nesnášenliví k těmto skupinám obyvatel? a) K lidem jiného náboženského přesvědčení, b) k lidem jiné barvy pleti, c) k tělesně handicapovaným lidem, d) lidem závislým na drogách, e) k chudým lidem, f) k mladým lidem, g) k lidem jiného politického přesvědčení, h) k lidem s homosexuální orientací, i) ke starým lidem, j) k lidem s kriminální minulostí, k) k psychicky nemocným lidem, l) k lidem závislým na alkoholu, m) k bohatým lidem, n) ke kuřákům, o) k cizincům žijícím v ČR.“ Varianty odpovědí: velmi tolerantní, spíše tolerantní, spíše netolerantní, velmi netolerantní.

Tabulka 2. Jsou podle Vás lidé v ČR tolerantní k těmto skupinám obyvatel? – časové srovnání (součet kladných odpovědí v %)

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2003	2005	2007	2008	2009	2010
K mladým lidem	70	65	74	75	73	73	82	78	87	87	85	82
K lidem jiného náboženského přesvědčení	69	65	71	72	70	70	86	86	89	87	84	82
K lidem jiného politického přesvědčení	51	46	52	58	53	55	80	77	79	79	79	77
K tělesně handicapovaným lidem	-	-	-	-	-	-	-	-	78	75	72	72
Ke kuřákům	-	-	-	-	-	-	-	-	78	76	74	72
K bohatým lidem	41	40	49	44	43	40	62	59	66	69	69	69
Ke starým lidem	62	63	64	68	63	67	82	67	68	63	66	63
K chudým lidem	62	58	60	62	59	58	74	64	67	65	65	61
K cizincům žijícím v ČR	61	59	68	61	61	54	56	62	-	-	57	61
K lidem s homosexuální orientací	29	27	44	38	42	39	42	49	57	53	56	56
K lidem jiné barvy pleti	42	37	49	49	50	43	52	55	59	57	55	52
K lidem závislým na alkoholu	-	-	-	-	-	-	-	-	47	47	45	41
K psychicky nemocným lidem	-	-	-	-	-	-	-	-	42	41	43	41
K lidem závislým na drogách	-	-	-	-	-	-	23	36	39	38	36	36
K lidem s kriminální minulostí	-	-	-	-	-	-	21	34	34	35	32	32

Diference v mínění o toleranci obyvatel ČR k vybraným skupinám se částečně projevíly podle věku a deklarované životní úrovně. Z hlediska věku se rozdíly ukázaly v názorech, zda je společnost tolerantní vůči mladým a starým lidem. V případě mladých lidí jsou mladší ročníky (do 30 let) o něco častěji přesvědčené, že společnost je netolerantní, naopak v případě starých lidí jsou lidé nad 60 let v poněkud větší míře přesvědčeni, že společnost je netolerantní. Z hlediska životní úrovně jsou to lidé se špatnou životní úrovní, kteří se o něco častěji domnívají, že společnost je netolerantní k chudým a starým lidem.